

Nr 389.

Av herr **Ståhl**, om utredning av frågan angående modernisering, större spridning och eventuellt förbilligande av de statliga publikationerna.

Statsrevisorerna ha i sin senaste berättelse föreslagit en modernisering av riksdagstrycket, bl. a. genom att propositioner och utskottsutlåtanden inledas med en kort sammanfattning av innehållet. Ett sådant arrangemang skulle utan tvivel vara till gagn för riksdagsmännen och den intresserade allmänheten, som inte alltid har lätt att snabbt orientera sig i riksdagens omfattningsrika tryck.

Förslaget aktualiserar den flera gånger — bl. a. i ett uppmärksammat radioanförande av hr Folke Thunborg — diskuterade frågan om modernisering och större spridning av den officiella publikationsserie, som benämnes statens offentliga utredningar (SOU). I den nuvarande formen tillkom serien 1922 och upptar varje år ett mycket stort nummer, 1945 t. ex. 65. Det är säkert onödigt att här närmare beröra betydelsen av det material, som årligen offentliggöres i SOU. De flesta viktigare förslag från regeringarna ha de senaste årtiondena först offentliggjorts på detta sätt.

Spridningen av SOU är emellertid mycket liten utanför kretsen av särskilt intresserade i riksdagen och de statliga verken. Distributionen sker genom statens tryckerikonsulent. Upplagorna ha de senaste åren varierat mellan 500 och 6 000 ex. — rekordsiffran gäller skolutredningens nyligen avlämnade betänkande. Bostadssociala utredningen, som nyligen blev färdig, trycktes i 2 500 ex. och kommunindelningsförslaget i 4 000 ex. Folkpensionsutredningen kompletterades med en kortare redogörelse, som ej ingick i serien men distribuerades genom tryckerikonsulenten. Någoting liknande lär vara påtänkt med bostadssociala utredningen.

SOU sändes utan rekvisition till de större bokhandlarna i landet, medan övriga få rekvirera med ledning av uppgifter i bokhandlarnas föreningsorgan.

De här meddelade uppgifterna och en blick på publikationerna kunna giva anledning till flera reflexioner.

För det första är det tydligt, att själva skrivsättet i de offentliga utredningarna borde kunna reformeras utan att värdet av vad som står där behöfde bli mindre. Författarna hålla sig i allmänhet mycket noga till den s. k. kanslistilen, som ju kännetecknas av berömvärd saklighet men onekligen också av abstrakt uttryckssätt och en ofta påfrestande upprepning och omständlighet.

Ett bevis för att det går att skriva på samma gång sakligt och lättbegripligt är ungdomsvårdskommitténs 1945 avlämnade betänkande nr 3 om »Ungdomen och nöjeslivet», där uttryckssättet är betydligt enklare och klarare än man är van vid i officiella framställningar.

För det andra är det underligt att behöva konstatera, att det officiella trycket, när det gäller både illustrationer och typografisk utstyrsel, inte påverkats av den väldiga utvecklingen härvidlag inom bokframställningen. Det står kvar på sekelskiftets nivå. Endast en och annan grafisk tabell bryter av mot textmassans enformighet.

För det tredje måste man vid tanke på det värdefulla utredningsmaterialet och de mycket små upplagorna fråga sig, om inte distributionssättet skulle behöva reformeras. Här bortses då från de utredningar, som på grund av sin karaktär kunna intressera blott ett litet antal människor. Men det måste vara en stor skillnad mellan å ena sidan en utredning om t. ex. kyrkomusikerbefattningarna och å andra sidan om statens åtgärder på bostadsmarknaden. Exemplet med folkpensioneringsbetänkandet, varav ett koncentrat utgavs i ett journalistiskt upplagt sammandrag, är värt att efterfölja, särskilt när det gäller större utredningar. Men detta behöver inte hindra att även utredningarna i och för sig på olika sätt moderniseras och givas större spridning.

För det fjärde kunde också undersökas huruvida formatet på statens tryckalster är sådant, att det med hänsyn till förekommande pappersstorlekar är ekonomiskt mest fördelaktigt.

Det finns intet tvivel därom, att åtskilliga statliga utredningar med modern uppläggning, ordentlig reklam och vidsträcktare distribution skulle kunna säljas i större upplagor. Ur demokratisk synpunkt måste det vara angeläget att utredningarna nå alla, som kunna tänkas vara intresserade. För närvarande fordras faktiskt en ganska stor företagsamhet för en medborgare ute i landet att komma över en statlig utredning, medan en hel reklamapparat sörjer för att sprida andra böcker. Statliga utredningar av mera allmänt intresse skulle i sitt moderniserade skick beträffande både uttryckssätt, illustrationer och typografi utan tvivel kunna spridas även genom ideella föreningar samt folkbildnings- och politiska organisationer.

Under hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär utredning rörande modernisering, en större spridning och eventuellt förbilligande av de statliga publikationerna.

Stockholm den 23 januari 1946.

Manne Ståhl.
